

APSTIPRINĀTS
ar Izglītības un zinātnes ministrijas
2006.gada 17.marta
rīkojumu Nr. 185

PROFESIJAS STANDARTS

Reģistrācijas numurs PS 0344

Profesija Koka māksliniecisko izstrādājumu izgatavotājs

Kvalifikācijas līmenis 3

Nodarbinātības apraksts Koka māksliniecisko izstrādājumu izgatavotājs ir radošs speciālists, kas pārzina nozares ražošanas procesus - izgatavo vēsturisko un laikmetīgo stilu mēbeles, dekoratīvi lietišķās mākslas priekšmetus un interjera elementus, patstāvīgi plāno un organizē darba uzdevuma izpildi - pieņem pasūtījumus, konsultē, izstrādā skices, sagatavo tāmi un nodod darbu klientam. Koka māksliniecisko izstrādājumu izgatavotājs veic oriģinālu pasūtījumu darbus - strādā galdniecības darbnīcās vai mēbeļu ražošanas uzņēmumos.

Pienākumi un uzdevumi

Pienākumi	Uzdevumi
1. Sagatavot darba vietu.	1.1. Ievērot darba drošības noteikumus, pārbaudīt darba vietas un instrumentu atbilstību drošības tehnikas prasībām. 1.2. Mērķtiecīgi novērtēt un izvēlēties kokapstrādes instrumentus un palīgierīces. 1.3. Asināt, regulēt un remontēt instrumentus. 1.4. Nostiprināt apstrādājamo detaļu un sakārtot instrumentus paredzētā darba veikšanai.
2. Veikt tērauda griezējinstrumentu asināšanas un kopšanas darbus.	2.1. Asināt galdnieka rokas instrumentus. 2.2. Asināt mehāniskos griezējinstrumentus. 2.3. Pielietot palīgierīces.
3. Apgūt vispārējās un speciālās drošības tehnikas, darba higiēnas, elektrodrošības un ugunsdrošības noteikumus.	3.1. Pielietot visos darba procesos drošus darba tehnoloģijas paņēmienus un piemērotas palīgierīces. 3.2. Izmantot individuālos darba aizsardzības līdzekļus. 3.3. Izmantot piemērotu darba apģērbu. 3.4. Ievērot darba aizsardzībā noteiktās instruktāžas un veikt medicīniskās pārbaudes. 3.5. Prast veikt pirmās neatliekamās palīdzības pasākumus. 3.6. Prasmīgi rīkoties ugunsgrēka izcelšanās gadījumā.
4. Apstrādāt koksni ar rokas instrumentiem.	4.1. Ievērot darba drošības noteikumus. 4.2. Lasīt skices un rasējumus. 4.3. Izvēlēties darbam piemērotus materiālus. 4.4. Noteikt darbu secību un izvēlēties instrumentus. 4.5. Mērīt un veikt sagatavju un detaļu izgatavošanai nepieciešamos aizzīmējumus. 4.6. Izgatavot un pielietot šablonus. 4.7. Veikt galdnieka darbus pie ēveļsola.
5. Apstrādāt koksni ar rokas elektriskajiem instrumentiem.	5.1. Ievērot darba drošības noteikumus, pārbaudīt darba vietas un elektrisko instrumentu atbilstību drošības tehnikas prasībām. 5.2. Sagatavot instrumentus darbam. 5.3. Uzstādīt, iestatīt un pielietot palīgierīces un aizsargierīces. 5.4. Izgatavot un pielietot šablonus. 5.5. Veikt nepieciešamās darbības ar rokas elektriskajiem instrumentiem.
6. Apstrādāt koksni ar stacionārām kokapstrādes darbmašīnām.	6.1. Ievērot darba drošības noteikumus, pārbaudīt darba vietas un iekārtu atbilstību drošības tehnikas prasībām. 6.2. Sagatavot darbmašīnas darbam. 6.3. Uzstādīt, iestatīt un pielietot palīgierīces un aizsargierīces. 6.4. Izgatavot un pielietot šablonus. 6.5. Veikt nepieciešamās darbības ar stacionārām kokapstrādes darbmašīnām.
7. Izvēlēties un mērķtiecīgi pielietot kokmateriālus konstruktīvām un dekoratīvām detaļām.	7.1. Novērtēt izejmateriālu kvalitātes un estētisko īpašību piemērotību konkrētu darbu izpildei, radoši izmantot materiālu īpašības. 7.2. Racionāli un ekonomiski sagatavot kokmateriālus. 7.3. Izvērtēt iegūto sagatavju kvalitāti un novērst materiālu

	pielietošanas kļūdas un trūkumus.
8. Izgatavot mēbeļu konstruktīvās daļas un mezglus.	<p>8.1. Ievērot darba drošības noteikumus.</p> <p>8.2. Pareizi pielietot un apkalpot iekārtas, mašīnas un nepieciešamos palīg līdzekļus.</p> <p>8.3. Izprast un novērst konstruktīvo elementu kvalitātes, kā arī tehnisko līdzekļu un tehnoloģiju pielietojuma kļūdas un trūkumus.</p> <p>8.4. Prast izvēlēties un lietot alternatīvus tehniskos līdzekļus un tehnoloģijas.</p>
9. Līmēt sagataves.	<p>9.1. Ievērot darba drošības noteikumus.</p> <p>9.2. Sagatavot līmējamus elementus un darba vietu.</p> <p>9.3. Izvēlēties piemērotāko līmi, sagatavot to darbam un pareizi lietot.</p> <p>9.4. Izvēlēties un pielietot līmējamo detaļu saspiešanas iekārtas un palīgierīces.</p> <p>9.5. Veikt liekti līmēto detaļu izgatavošanu.</p> <p>9.6. Veikt salīmēto detaļu kvalitātes novērtēšanu un apstrādi.</p> <p>9.7. Veikt līmēšanas iekārtu kopšanas un uzturēšanas darbus.</p>
10. Izgatavot mēbeļu dekoratīvos elementus – kokgriezumus, virpojumus, intarsijas, inkrustācijas.	<p>10.1. Ievērot darba drošības noteikumus, pārbaudīt darba vietas un iekārtu atbilstību drošības tehnikas prasībām</p> <p>10.2. Novērtēt un izvēlēties izejmateriālu kvalitāti un piemērotību kokgriezumam, virpojumiem, intarsijām un inkrustācijām izpildei</p> <p>10.3. Izgatavot dažādu veidu intarsijas un inkrustācijas</p> <p>10.4. Izgatavot dažādu veidu kokgriezumus</p> <p>10.5. Veikt dažādu veidu virpojumus</p> <p>10.6. Izgatavot un pielietot šablonus</p>
11. Finierēt taisnas un liektas virsmas.	<p>11.1. Pārbaudīt iekārtu atbilstību ekspluatācijas prasībām</p> <p>11.2. Novērtēt materiālu kvalitāti, piegriezt un veikt materiālu savilkšanu dažāda salikuma sagatavēs</p> <p>11.3. Sagatavot šablonus un materiālus liektu detaļu līmēšanai</p> <p>11.4. Izvēlēties piemērotu līmi, sagatavot līmi un pārbaudīt tās kvalitāti</p> <p>11.5. Veikt līmēšanas un finierēšanas procesus</p>
12. Veikt mēbeļu montāžu	<p>12.1. Pārbaudīt savienojuma mezglu atbilstību standarta prasībām</p> <p>12.2. Veikt izgatavotā izstrādājuma kvalitātes kontroli un novērst defektus</p> <p>12.3. Novērtēt bojājumus un izvēlēties piemērotāko labošanas tehnoloģiju</p>
13. Iestrādāt mēbeļu furnitūru	<p>13.1. Izvēlēties piemērotu furnitūru un tās kvalitāti</p> <p>13.2. Iestrādāt viras, slēdzenes un citus furnitūras elementus</p> <p>13.3. Izgatavot un pielietot šablonus darba uzdevumu izpildē</p> <p>13.4. Apstrādāt detaļas</p>
14. Veikt izstrādājumu virsmu sagatavošanu apdarei	<p>14.1. Pārbaudīt iekārtu atbilstību drošības tehnikas prasībām, ievērot drošības un darba higiēnas noteikumus</p> <p>14.2. Izvēlēties piemērotus abrazīvos materiālus</p> <p>14.3. Uzstādīt/iestatīt palīgierīces un aizsargierīces</p> <p>14.4. Veikt sagatavju un detaļu slīpēšanu</p> <p>14.5. Novērtēt detaļu virsmas apstrādes kvalitāti un novērst defektus</p>

15. Veikt mēbeļu virsmas apdari	15.1. Izvērtēt apdares materiāla derīgumu un piemērotību 15.2. Veikt detaļu un izstrādājumu apdares darbus pēc dotajām prasībām
16. Veikt virsmas ķīmisko apstrādi	16.1. Sagatavot darba šķīdumus un apdares materiālus 16.2. Veikt izstrādājumu virsmas apstrādi kvalitātes uzlabošanai un novērtēt rezultātus
17. Veikt virsmu iekrāsošanu, kodināšanu un apdari, izmantojot dažādus materiālus un apdares metodes	17.1. Izvēlēties piemērotākos apdares materiālus un apdares veidu, izejot no apdarināmo virsmu sarežģītības, kvalitātes u.c. prasībām 17.2. Izvērtēt apdares materiāla derīgumu, sagatavot darba šķīdumus 17.3. Pārbaudīt iekārtu atbilstību drošības tehnikas un ugunsdrošības prasībām, ievērot higiēnas prasības 17.4. Veikt detaļu un izstrādājumu apdares darbus pēc dotajām prasībām 17.5. Novērtēt veiktās apdares kvalitāti un novērst defektus
18. Labot defektus	18.1. Sagatavot darbam instrumentus un iekārtas 18.2. Veikt mēbeļu konstrukcijas un furnitūras remontu 18.3. Atjaunot apdares klājuma kvalitāti
19. Veikt mēbeļu mīksto elementu izgatavošanas darbus	19.1. Izvērtēt kokmateriālus matraču un krēslu sēžu rāmju izgatavošanai 19.2. Noteikt rāmju gabarītmērus un savienojumu veidu 19.3. Sagatavot tapsēšanas darbiem nepieciešamos materiālus 19.4. Veikt mīksto un pusmīksto mēbeļu detaļu tapsēšanas darbus
20. Izmantot ražošanas procesā nepieciešamo dokumentāciju	20.1. Izprast kopsalikuma rasējumus 20.2. Izprast detaļu rasējumus 20.3. Aprēķināt izgatavojamo detaļu skaitu 20.4. Sastādīt piegriešanas kartes 20.5. Izprast izstrādājuma izsekojamības dokumentāciju 20.6. Izmantot tehnoloģiskos režīmus 20.7. Izmantot tehnoloģiskās kartes
21. Pieņemt pasūtījumus un nodot darbu klientam	21.1. Veikt uzmērījumus, izstrādāt un saskaņot priekšlikuma skices 21.2. Piedāvāt un pamatot piedāvājuma izejmateriālus 21.3. Sastādīt un saskaņot kalkulāciju 21.4. Izgatavot izstrādājumu 21.5. Uzstādīt izstrādājumus pie klienta, veikt pēdējos apdares darbus 21.6. Nodot darbu klientam
22. Pielietot mākslinieciskās izteiksmes prasmes un zināšanas.	22.1. Salīdzināt un novērtēt dažādu laikmetu stilu atšķirības, izprast un pielietot vides un priekšmetu harmonijas pamatprincipus 22.2. Pazīt, analizēt un pielietot arhitektūras detaļu stila elementus 22.3. Radoši un harmoniski veidot darba formu un saturu, izprast kompozīcijas pamatprincipus un tos pielietot 22.4. Izprast un praktiski pielietot dizaina pamatelementu sakārtošanas un vienotības nozīmi 22.5. Mērķtiecīgi izmantot materiālu vizuālās īpatnības un iespējas

Īpašie faktori, kar raksturo darba vidi

Organizatoriskie faktori – darbs veicams patstāvīgi, jāuzrauga un jāvada 1. un 2.kvalifikācijas līmeņa

profesijās (darbmašīnu un iekārtu operatoru, mašīnstrādnieku, palīgstrādnieku) nodarbināto darbs
 Ķīmiskie faktori – iespējama saskare ar līmēm un koksnes ķīmiskās aizsardzības materiāliem

Īpašās prasības uzdevumu veikšanai – nav

Prasmes

Kopīgās prasmes nozarē	Specifiskās prasmes profesijā	Vispārējās prasmes/ spējas
<ul style="list-style-type: none"> • Izvēlēties koksnes materiālus un apstrādes veidu • Atšķirt kokmateriālus un ražošanā būtiskākās koku sugas • Novērtēt kokmateriālu īpašības • Izvērtēt koksnes un kokmateriālu kvalitāti • Izvērtēt koksnes materiālu apstrādes kvalitāti • Mērīt un aizzīmēt • Strādāt ar rokas instrumentiem un rokas elektroinstrumentiem • Pielietot galvenās kokapstrādes pozīciju tipa darbmašīnas • Izgatavot koka un koksnes materiālu savienojumus • Izvērtēt līmju un apdares materiālu kvalitāti un piemērotību • Noteikt līmsavienojuma un apdares klājuma kvalitāti • Izmantot darbnīcu aprīkojumu • Saudzēt apkārtējo 	<ul style="list-style-type: none"> • Izprast kokizstrādājumu un mēbeļu konstrukciju rasējumus • Uzzīmēt izstrādājuma uzmetumu (speciālā zīmēšana) • Izgatavot dažādas konstrukcijas brusveida, masīvas koksnes un koksnes plātņu mēbeles un šo mēbeļu dekoratīvos elementus • Izgatavot mīkstās mēbeles un tapsētus mēbeļu elementus • Veikt mēbeļu un citu kokizstrādājumu remonta un atjaunošanas darbus • Izvēlēties izstrādājumu montāžas paņēmienus un veikt montāžas darbus, t.sk. objektos • Veikt līmēšanas un finierēšanas darbus izmantojot dažādas līmes un līmēšanas ierīces • Sagatavot izejmateriālus darbam, kā arī racionāli izmantot • Apstrādāt koksni ar darbarīkiem un elektriskajiem rokas instrumentiem • Sagatavot darbam iekārtas, instrumentus, palīgierīces un pārbaudīt atbilstību darba drošības tehnikas prasībām • Veikt koksnes mehāniskās apstrādes darbus ar darbmašīnām - ripzāgmašīnām, lentzāgmašīnām, garenfrēzmašīnām, frēzmašīnām, kopēšanas frēzmašīnām, virsfrēzēm, urbšanas mašīnām, urbšanas - dobšanas mašīnām, slīpmašīnām un garenvirpām • Veikt darbus, kas saistīti ar darbmašīnu un iekārtu ekspluatāciju: <ul style="list-style-type: none"> - izvēlēties griezējinstrumentu - asināt, kopt un uzglabāt griezējinstrumentus - regulēt un uzturēt darba kārtībā kokapstrādes darbmašīnas - iestatīt griezējinstrumentu - uzstādīt un regulēt aizsargierīces un palīgierīces - Izgatavot dažādu konstrukciju palīgierīces un šablonus • Veikt virsmu iekrāsošanu, kodināšanu un apdari izmantojot dažādus materiālus un metodes 	<ul style="list-style-type: none"> • Ievērot darba drošību • Kontrolēt kvalitāti • Plānot savu un darba grupas darbu • Komunicēties (verbāli, rakstveidā) • Strādāt darba grupā • Strādāt patstāvīgi • Risināt problēmas • Sadarboties ar klientu • Pielietot informāciju • Orientēties plānošanā un darba organizēšanā • Pielietot kvalitātes sistēmas • Veikt pirmās neatliekamās medicīnas pasākumus

vidi	<ul style="list-style-type: none"> • Veikt kokizstrādājumu ķīmisko aizsardzību ar rokas instrumentiem (otām, rullīšiem) un smidzināšanas metodi • Iestrādāt viras, slēdzenes un citus furnitūras elementus • Aizpildīt darba procesā nepieciešamo dokumentāciju • Organizēt savu darba vietu un veikt darbus atbilstoši darba drošības, elektrodrošības un ugunsdrošības prasībām • Sastādīt izstrādājumu kalkulācijas • Salīdzināt un novērtēt dažādu laikmetu stilu atšķirības, izprast un pielietot vides un priekšmetu harmonijas pamatprincipus; • Pazīt un pielietot arhitektūras detaļu stila elementus • Radoši un harmoniski veidot darba formu un saturu, izprast kompozīcijas pamatprincipus un tos pielietot • Izprast un praktiski pielietot dizaina pamatelementu sakārtošanas un vienotības nozīmi • Mērķtiecīgi izmantot materiālu vizuālās īpatnības un iespējas 	
------	---	--

Zināšanas

Zināšanas	Zināšanu līmenis		
	Priekšstats	Izpratne	Pielietošana
Galdnieku darbu tehnoloģija:			
• koksnes apstrādes pamati			
• kokapstrādes darbmašīnas un instrumenti			
• kokapstrādes tehnoloģija			
• mīksto mēbeļu elementu izgatavošanas tehnoloģija			
• kokizstrādājumu apdare un dekoratīvo elementu izgatavošanas tehnoloģija			
Kokapstrādes darbmašīnu un griezējinstrumentu zinības			
Kokapstrādes atlikumu pārstrāde			
Materiālmācība:			
• koksnes makroskopiskā uzbūve un stumbra griezumi			
• fizikālās un mehāniskās īpašības			
• koksnes vainas			
• zāģmateriāli un plātņu materiāli			
• līmes un apdares materiāli			
Mēbeļu un citu kokizstrādājumu konstrukcijas			
Tehniskie mērījumi, pielaišanas un sēžas			
Rasēšana			

Rasējumu lasīšana			
Ar izstrādājumu dizainu saistītās zinības:			
• konstruēšana			
• kompozīcija,			
• krāsu mācība			
• speciālā zīmēšana			
• veidošana			
• stilu mācība			
Darba aizsardzība (t.sk., drošība, darba likumdošana un tiesības)			
Uzņēmējdarbība			
Datoru lietošana			
Ģeometriskie (tilpuma, leņķu) un algebriskie (daudzuma, %) aprēķini			
Mērvienības(masas, apjomu, leņķu, izmēru, ātrumu, dažādas sist.t)			
Organiskās ķīmijas pamati (šķīdinātāji, atšķaidītāji, u.c.)			
Vispārīgā ķīmija (vielu veidi, vispārīgās reakcijas)			
Polimērķīmija (līmvielas, cietinātāji, vielu struktūras, galveno reakciju veidi)			
Fizika (elektrība, kustība, pretestība, adhēzija, kohēzija)			
Latviešu valoda			
Komunicēšanās zinības (piemēram, saskarsmē)			
Vienkārši ar kokapstrādi saistīti termini, simboli svešvalodā (angļu/ vācu)			
Sarunvaloda (angļu/ vācu) ar spēju tālāk izglītoties			

Profesijas standarta izstrādes darba grupa:

- Ā.Straustiņš - Latvijas Amatniecības kameras Amatu padomes priekšsēdētājs, kokgriešanas amatu meistars, Rīgas Celtniecības koledžas Restauratoru nodaļas vadītājs;
- J.Poļaks - SIA "Īve" koktēlnieks, Latvijas Mākslinieku savienības biedrs;
- V.Bauers - Rīgas Dizaina un mākslas vidusskolas praktiskās apmācības skolotājs, Latvijas Amatniecības kameras virpošanas amata meistars;
- J.Straupe - I/K "Jānis Straupe" vadītājs, Latvijas Amatniecības kameras koktēlniecības amata meistars, Latvijas Mākslinieku savienības biedrs.

Profesijas standarta eksperti:

- V.Kazāks - Latvijas Amatniecības kameras prezidents, Inženieru zinātņu doktors, Asociētais profesors Rīgas Tehniskajā universitātē, mēbeļu galdnieku amata meistars;
- J.Emsiņš - Galdniecības mācību eksaminācijas centra vadītājs;
- A.Plezers - Asociācijas "Latvijas mēbeles" izpilddirektors;
- M.Heimrāts - Latvijas Mākslinieku savienības prezidents.